

At forstå den transnationale dimension i uddannelsespolitik

Christian Ydesen

Aalborg universitet, Danmark

Contact author: cyd@hum.aau.dk

BOGANMELDELSE

Skolen og den transnationale vending: Dansk uddannelsespolitik og dens europæiske og angloamerikanske forbindelser

John Benedicto Krejsler

2021

Nyt fra Samfundsvidenskaberne

286 sider

ISBN: 9788776831738

Det er i dag en udbredt forståelse indenfor uddannelsesforskningen, at uddannelse – det være sig både politikker og praksisser – i høj grad rummer en transnational dimension. Dermed menes forskellige påvirkninger, udvekslinger og teknologier, som bevæger sig over grænser og ofte også opererer i forskellige arenaer på tværs af lokale, nationale og globale kontekster. Der findes således i dag en righoldig international forskningslitteratur om transnationale dimensioner af uddannelse, og der findes ligeledes en lang række forskellige begreber og tilgange, der hver især søger at indfange og kaste lys over fænomenet 'det globale' eller 'det transnationale' i uddannelse. Eksemplerne er legio, og jeg skal her blot nævne 'transnational styring' (fx Hultqvist, Lindblad & Popkewitz, 2018), 'neoliberalisme' (se fx Hill & Kumar, 2009), 'økonomistiske forståelser' (se fx Spring, 2015), 'den globale reformbevægelse' (se fx Fuller & Stevenson, 2019), 'metrikker, data & tal' (Grek, 2020), 'konkurrencestaten' (se fx Rasmussen, 2016), og 'accountabilityanalyser' (Verger, Fontdevila & Parcerisa, 2019). Disse er ikke nødvendigvis inkompatible, men de betoner og fokuserer på forskellige

ISSN 1891–5949, <https://noredstudies.org>

©2022 Christian Ydesen. This is an Open Access article distributed under the terms of the Creative Commons CC-BY 4.0 License.

Citation: Ydesen, C. (2022). At forstå den transnationale dimension i uddannelsespolitik. *Nordic Studies in Education*, 42(1), 122–126. <https://doi.org/10.23865/nse.v42.3732>

facetter ved den transnationale dimension i uddannelse, og somme tider er de forankret i forskellige teoretiske forståelser og uenigheder. Eksempelvis kan nævnes debatterne mellem tilhængere af 'world culture theory', som groft sagt peger på, at globaliseringen medfører en øget uniformering af uddannelsessystemer, og tilhængere af mere heterogene/idiosynkratiske og/eller nationalt orienterede forståelser af, hvordan uddannelsespolitikker og -praksisser udvikles (se fx Carnoy, 2019; Mundy m.fl., 2016).

Helt anderledes ser billedet ud, når vi betragter den dansksprogede forskning, hvor der ikke i samme omfang foreligger forsøg på at forstå den transnationale dimension i uddannelse. Dette skyldes utvivlsomt på den ene side, at tidens institutionelle styringslogikker tilsiger, at internationale publikationer vægter tungere end dansksprogede, og på den anden side, at forskning ofte er en specialiseret aktivitet, der opererer i et globalt rum med internationale samarbejdspartnere og kolleger. Det hører således til sjældenhederne, at der udkommer et vægtigt bidrag til uddannelsesforskningen i forhold til den transnationale dimension på dansk. Men det er ikke desto mindre, hvad professor MSO John Benedicto Krejsler leverer i bogen "Skolen og den transnationale vending: Dansk uddannelsespolitik og dens europæiske og angloamerikanske forbindelser".

I bogen viser Krejsler, hvorledes dansk skole- og uddannelsespolitik i stadig stigende grad styres af transnationale uddannelsespolitiske samarbejder, som finder sted i regi af EU og Organisation for Økonomisk Samarbejde og Udvikling (OECD), men også International Association for the Evaluation of Educational Achievement (IEA) og den europæiske Bolognaproces. I disse fora opbygges konsensus om standarder og 'bedste praksisser', som forudsætter fælles statistik, performanceindikatorer og internationale sammenligninger. I bogen formår Krejsler at forbinde en række centrale delelementer til et sammenhængende og historisk informeret narrativ om den danske folkeskoles udvikling, som sætter os i stand til at forstå den situation, folkeskolen står i nu og ikke mindst hvorfor. Der findes masser af internationale studier af EU, OECD, IEA og Bolognaprocessen, men Krejsler får på mange måder forbundet prikkerne på en ny måde, og dermed leverer han et indsigtfuldt bidrag til diskussionen om skole og uddannelse i Danmark.

De spørgsmål og svar, som bogen leverer, er imidlertid ikke kun relevante i en dansk sammenhæng. Undersøgelser af transnationale og globale påvirkninger af nationale uddannelsessystemer i almindelighed og den universelle velfærdsmodel i særdeleshed er også genstand for megen opmærksomhed i de øvrige nordiske lande. Eksempelvis kan i en norsk sammenhæng henvises til projektet "Policy knowledge and lesson drawing in Nordic school reform in an era of international comparison", som ledes af lektor Kirsten Sivesind ved Oslo Universitet (Karseth, Sivesind & Steiner-Khamsi, 2022).

En af bogens styrker er dens høje grad af historisk information. Den formår at grave et spadestik dybere og viser dermed også, at globalisering ikke blot er en proces, som virker fra oven og ned på nationale og lokale kontekster. Processen er også i høj grad bærer af bestemte nationale dagsordener og forståelser, som i vid udstrækning

stammer fra den angelsaksiske verden. I den forbindelse viser bogen, hvordan uddannelse ingenlunde er et uskyldsrent domæne, hvor det handler om at udvikle og optimere læreplaner, didaktik og pædagogik, men at der i høj grad findes en geopolitisk dimension, som virker ind på, hvad der ses som prioriteter i uddannelse, hvilke dagsordener der forfølges, samt hvilke teknologier og programmer der støttes, promoveres og vinder udbredelse. Krejsler peger her på nødvendigheden af at kende "spillepladen", hvorpå "kampen om at få indflydelse på pædagogik, uddannelse, skole og dannelse" spilles (side 19). Ambitionen med bogen er således at afdække, "hvordan vi er kommet frem til en situation, hvor det fremtræder næsten selvindlysende for forskere, politikere og praktikere at problematisere skole og uddannelse ved hjælp af termer som 'sammenlignelighed', 'målstyring', 'standarder', 'evidens' og lignende" (side 24). Krejsler bruger det foucauldianske begreb 'sandhedsregime' til at objektivere og afselvfolgeliggøre denne opfattelse.

Et særkende ved bogen er undersøgelsen af, hvorledes den transnationale udvikling indenfor uddannelse er dybt påvirket af især angloamerikanske forestillinger. Dette er et af bogens vigtigste bidrag, idet den amerikanske rolle i den globale rammesætning af uddannelse i vid udstrækning er underbelyst. I en nordisk optik er det en gængs udlægning, at USA er en ekstrem case, som ikke har meget til fælles med de nordiske velfærdsstater, og at USA derfor heller ikke kan påberåbe sig nævneværdig indflydelse på uddannelsesområdet. Qua sin analyse af EU, OECD, IEA og Bologna-processen når Krejsler imidlertid frem til, at det er blevet sværere at opretholde en "skelnen mellem en europæisk og en angloamerikansk model" (side 122). Krejsler sætter trumf på i bogens tredje del, der handler om "den angloamerikanske dominans og nye normer for sammenligning og vidensproduktion". Her viser Krejsler, hvorledes diskursen om evidensbaseret viden om, hvad der virker lanceres af det i England initierede "Cochrane Collaboration og det USA-baserede 'Campbell Collaboration'" (s. 137). Samtidig peger Krejsler på, at OECD's flagskibsprogram 'Programme for international student assessment (PISA)' kom til verden efter amerikansk pres og med amerikansk udviklede metoder, som havde været anvendt til testbaserede sammenligninger af uddannelsesresultater mellem de amerikanske delstater (se fx Ydesen, 2021a). Endelig påpeger Krejsler, at de i dansk sammenhæng ofte anvendte referencer til blødere versioner af angelsaksisk uddannelsespolitik i eksempelvis New Zealand og Ontario overser den stærke rolle i forhold til indflydelse og normsætning, som USA har spillet i udformningen af disse. Konkrete eksempler nævnes – som 'human capital theory' og 'rational choice' samt evidensstærkeningen, der bl.a. er blevet formidlet gennem 'The school effectiveness movement' siden 1970'erne.

I bogens sidste del søger Krejsler at skitsere de modstandspositioner, som transnational policy møder i den danske kontekst, samt at identificere de mulighedsrum, som tilbyder håb om kritisk informerede alternative udviklinger af skole- og uddannelsespolitik.

Samlet set lever bogen i høj grad op til ambitionen om at præsentere væsentlige og hidtil ofte underbelyste brikker til den spilleplade, som rammesætter dansk (og

nordisk) pædagogik, skole og uddannelsespolitik. Vel at mærke på et solidt forskningsmæssigt grundlag. Man kan naturligvis altid diskutere, om noget kunne have været vægtet højere, eller om noget, som kunne have virket forklarende, er udeladt. På den historiske side kunne det have været en stærkere demonstration af, at den transnationale orientering til stadighed har gjort sig gældende i det danske uddannelsesrum. Som et eksempel kan nævnes den stærke internationale inspiration – også i forhold til udvikling af test – der prægede reformpædagogerne i mellemkrigstiden, og som dermed spillede en rolle i selve indførelsen af videnskabeligt anlagte undersøgelser og test i den danske folkeskole (Ydesen, 2011). På policysiden kunne bogen have uddybet mere i forhold til privatiseringstendenser og markedsgørelse, som eksempelvis indførelsen af frit skolevalg og 'taxameterordning' i begyndelsen af 1990'erne (Ydesen, 2021b). Men der er her tale om nuanceringer, som ikke rækker ved det solide og formidlingsmæssigt stærke bidrag, som Krejsler med sin bog leverer til debatten om pædagogik, skole og uddannelsespolitik i Danmark (og Norden).

REFERENCER

- Carnoy, M. (2019). *Transforming comparative education: Fifty years of theory building at Stanford*. Stanford University Press.
- Fuller, K. & Stevenson, H. (2019). Global education reform: Understanding the movement. *Educational Review*, 71(1), 1–4. <https://doi.org/10.1080/00131911.2019.1532718>
- Grek, S. (2020). Interdependency in transnational education governance. I G. Fan & T. S. Popkewitz (Red.), *Handbook of Education Policy Studies: Values, Governance, Globalization, and Methodology, Volume 1* (s. 309–328). Springer Singapore. https://doi.org/10.1007/978-981-13-8347-2_14
- Hill, D. & Kumar, R. (Red.). (2009). *Global neoliberalism and education and its consequences*. Routledge.
- Hultqvist, E., Lindblad, S. & Popkewitz, T. S. (Red.). (2018). *Critical analyses of educational reforms in an era of transnational governance* (Bd. 7). Springer International Publishing.
- Karseth, B., Sivesind, K. & Steiner-Khamsi, G. (Red.). (2022). *Evidence and expertise in Nordic education policies: A comparative network analysis from the Nordic region*. Springer International Publishing.
- Mundy, K., Green, A., Lingard, B. & Verger, A. (2016). Introduction: The globalization of education policy – key approaches and debates. I K. Mundy, A. Green, B. Lingard & A. Verger (Red.), *The handbook of global education policy* (s. 1–20). John Wiley & Sons, Ltd.
- Rasmussen, P. (2016, august). Social equality in the competition state? Danish education policy under the Thorning-Schmidt government, 2011–2015 (Paper). The European conference of educational research, Dublin.
- Spring, J. H. (2015). *Economization of education: Human capital, global corporations, skills-based schooling*. Routledge.
- Verger, A., Fontdevila, C. & Parcerisa, L. (2019). Constructing school autonomy with accountability as a global policy model: A focus on OECD's governance mechanisms. I C. Ydesen (Red.), *The OECD's historical rise in education the formation of a global governing complex* (s. 219–243). Palgrave Macmillan. https://doi.org/10.1007/978-3-030-33799-5_11
- Ydesen, C. (2011). *The rise of high-stakes educational testing in Denmark, 1920–1970*. Peter Lang Verlag.

- Ydesen, C. (2021a). Extrapolated imperial nationalisms in global education policy formation: An historical inquiry into American and Scandinavian agendas in OECD policy. I D. Tröhler, N. Piattoeva & W. Pinar (Red.), *World yearbook of education 2022: Education, schooling and the global universalization of banal nationalism* (s. 119–135).
- Ydesen, C. (2021b). Globalization and localization in the shaping of the Danish public education system – discursive struggles in four historical educational reforms. I Zhao, W. & Tröhler, D, *Globalization and localization: A Euro-Asia dialogue on 21st-century competency-based curriculum reforms* (s. 85–109). Springer International Publishing, https://doi.org/10.1007/978-981-16-3009-5_5